

ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ

Обласні осередки УАР активно включилися у святкування 2000-ліття Різдва Христового. В рамках цих заходів Тернопільський осередок УАР започаткував проведення у 1997-2000 роках щорічних наукових конференцій: у листопаді 1998 р. - "Християнство і культура"; у листопаді 1999 р. - "Християнство і національна ідея: науковий і богословський аспект"; у травні 2000 року - "Християнство і особа". У 1997 р., разом із місцевими обласним архівом та медичною академією ім.І.Горбачевського, 17-18 жовтня проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію "Ідея національної Церкви в Україні". В роботі наукового зібрання взяли участь дослідники з Тернополя, Києва, Львова, Луцька, Рівного та ін. міст України, а також представники від конфесій. З вітальним словом виступив проф. Л.Ковальчук - ректор медичної академії, яка гостинно прийняла учасників конференції. З цікавими доповідями виступили: А.Колодний (Київ) на тему "Ідея національної церкви і національні релігії", П.Яроцький (Київ) - "Українське християнство: синтез віри і культури", А.Гудима (Тернопіль) - "До витоків ідеї національної Церкви в Україні", В.Волошин (Полтава), "Деякі проблеми відродження УАПЦ на початку гітлерівської окупації України", Л.Галуха (Рівне) - "Українська церква в Польщі в контексті державно-церковних відносин (1921-1939 рр.)" та багато інших учасників. Великою заслугою організаторів конференції є випуск у сьогоднішній скрутний час матеріалів конференції. За підсумками роботи було прийняте звернення учасників цього всеукраїнського кворуму науковців і богословів, текст якого подаємо повністю:

"Ми учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції, на основі наукового осмислення етногенезу українського народу та історії релігії на українських теренах стверджуємо:

- що ідея національної Церкви в Україні має історичні корені в духовній спадщині праукраїнської культури, яка успадкувала вікові традиції землеробських племен і народів на просторах Північного Причорномор'я;

- що наша земля знає рятівне Слово Христа, його спасенну Церкву та вогнища християнських чеснот - монастирі ще з Апостольських часів на Південному березі Криму та в басейнах рік Дніпра і Буга;

- що утворення християнської митрополії Руси-України за Володимира Великого в 968 р. була підготовлена усім ходом розвитку духовності нашого народу на засадах самобутнього гуманізму та

кордоцентричного сприйняття вчення Христа - Сина Бога Живого [Мт. 16 : 16].

Християнська свідомість наших пращурів, на протипагу візантійській ортодоксальності та цезаропапізму, а також ідеї папської універсальної теократії, формувалася на етноконфесійних засадах віровчення, які проголошували рівність усіх людей і народів перед Богом, вчили будувати все життя на євангельських настановах, що поєднувало б моральну відповідальність перед Всевишнім з почуттям моральної відповідальності перед суспільством, поряд із законом захищало б особистість людини силою християнських чеснот. На перетині Сходу і Заходу етноконфесійна самобутність наших пращурів творила новий християнський світ - неперевершений зразок Київського християнства, що є нашою етнічною гордістю та національною гідністю. Його магістральним стрижнем стала ідея національної Церкви, покликаної виражати і захищати самобутність народу, його мову, традиції, звичаї і обряди, підтримувати і розвивати національну самосвідомість. Це підтвердила вся наступна історія трагічної боротьби за національне самозбереження України. Як суттєвий прояв духовності нашого народу, ідея національної Церкви та національна ідея впродовж усіх лихоліть взаємообумовлювали, взаємодоповнювали та взаємопереходили одна в одну. Тому боротьба за українську помісну Церкву в наш час немислима без національного та державного відродження України. І навпаки. Національно-державне відродження створює необхідні умови для відродження соборної помісної Церкви в Україні.

Історія переконливо довела, що національна Церква є могутньою духовною силою у формуванні живих клітин нації для боротьби за свободу і державну незалежність. Не інакше як національним подвигом можна назвати діяльність Греко-Католицької Церкви, яка за умов Австро-Угорщини захищала і збагачувала національну самосвідомість галичан, а з часу окупації Речі Посполитої забезпечила і православних волинян та українське населення корінної Польщі від окатоличення і спольщення; яка підготувала патріотичний ґрунт для боротьби за державність в роки визвольних змагань 1916-1920 рр. та самовідданої 10-літньої боротьби УПА. Своєю просвітницькою діяльністю вона зробила посильний вклад в національну свідомість нашого пошматованого народу як на етнічних землях, так і в діаспорі.

Ідея національної Церкви "матеріалізована" в традиціях, обрядах, звичаях, в побуті народу є живим проявом національної духовності України. Тому відродження помісної Церкви вимагає всебічного розвитку

національної самосвідомості шляхом примноження наших українських національних традицій як історичної пам'яті народу в його етнопсихологічних та етноконфесійних виявах.

Що стосується претензій Московського православ'я на духовні витoki Київського християнства, то таке зазіхання не має реальних підстав. Адже в незрівнянно пізній час (наприкінці XI - початку XII століть) вже на інших етнокультурних і етнопсихологічних основах почало формуватися Володимиро-Суздальське князівство, а разом з ним духовність майбутньої Московщини, що мало вирішальний вплив на ідеологію Церкви та її врівнення в інтересах цезаропапізму, догматизму, ритуалізму, віронетерпимості, претензію на панування в християнському світі, ідею "третього Риму". В цьому розумінні Московське православ'я споріднене не з Київським, а з Візантійським християнством, яке ідеологи "третього Риму" маскують Церквою Київської Русі. Ось чому для одних немає різниці між Українським і Московським православ'ям, для інших - Українського православ'я взагалі ніколи не було, а ще для інших - розбудова Помісної Церкви в Україні на національних засадах видається неканонічною справою, навіть зрадою "віри батьків".

Очищення замулених джерел історії України - дієвий фактор міжконфесійного екуменічного діалогу. А для цього конфесійна самосвідомість не повинна заступати, а тим більше підмінити національну самосвідомість, оскільки це приведе до збіднення почуття історичної самодостатності нашого народу. Саме про цей стик думають в іноземних столицях як Сходу, так і Заходу. Адже не всім до вподоби в інтересах своїх конфесій та політичного впливу в християнському світі відродження України на історичних основах національної духовності. Ось чому серед мирян і навіть кліру з чужого голосу подеколи звучить думка, що національна Церква суперечить заповідям Христа, щоб "усі були одно" [Ів. 17 : 21], що, в свою чергу, в міжконфесійних протистояннях відвертає погляд на спільне історичне походження Українського православ'я і греко-католицизму, яке, по суті, захистило "віру батьків" артикулами "Берестя-1596" і перебрало на себе, після насильного приєднання Київської митрополії в 1686 р. до Московського патріархату і оросійщення церковного життя в Україні, духовну та соціальну функцію національної Церкви. Основи Українського православ'я в лоні Греко-Католицької Церкви не зазнали будь-якого "перехрещення" в дусі ортодоксального католицизму. Новоутворена Церква, незважаючи на всі колізії історії, вперто стояла на засадах українського православного обряду. Мовою народу вона органічно поєднувала християнські чесноти з

національною самосвідомістю, з боротьбою за національне самозбереження.

Це дає нам право з глибоким переконанням та світлими почуттями закликати українські національні церкви - Українську Православну Церкву Київського Патріархату, Українську Автокефальну Православну Церкву, Українську Греко-Католицьку Церкву - цих носіїв національної ідеї до порозуміння між собою.

Учасники конференції засуджують зазіхання Московського Патріархату на Україну як свою "канонічну територію", інспіроване нею протиправне захоплення храму в м.Ногінську, що належить громаді Української Православної Церкви Київського Патріархату.

В умовах національного та державного відродження України вищим проявом християнської любові до ближнього повинне стати робуджене почуття національної совісті, насамперед тих, хто несе правду Христа духовно обкрадений пастві. Це громадянський обов'язок усіх діючих конфесій в Україні, яких зобов'язує Всевишній, не робити зла покривдженому народові, а з повагою до нього, до його історичної долі бути сівачами добра і злагоди в соборній оселі - Україні".

Матеріал підготували: **А.Гудима, О.Саган**

ХРИСТІЯНСТВО І КУЛЬТУРА: ІСТОРІЯ, ТРАДИЦІЯ, СУЧАСНІСТЬ

За такою назвою 20-21 листопада у м.Полтаві відбулася всеукраїнська науково-практична конференція, яка стала одним з численних заходів, присвячених 2000-літтю Різдва Христового. Її організаторами виступили Полтавська обласна державна адміністрація, Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім.Г.Сковороди НАН України, Полтавський державний педагогічний інститут ім. В.Г.Короленка. В роботі конференції взяли участь науковці- релігієзнавці, історики, філософи, етнографи, культурологи, педагоги з Києва, багатьох областей України.

Проблему "Головні чинники стану збереження церковної старовини в Україні (1917-1941 рр.)" підняв О.О.Нестуля - заступник голови Полтавської державної адміністрації, д.істор.н.; з доповіддю "Знищення монастирів та пам'ятників архітектури у контексті боготор-